

Jugoland – historie og krig i vårt nabolag

Kristian Hagestad

Jugoland: om Jugoslavia, nordmenn og nye land på Balkan

Sandnes: Commentum, 2021

315 s.

ISBN 978-82-84161-62-4

Michael 2022; 19: 189–90.

Krigen i Ukraina vekker ikke bare sorg og bekymring. Den vekker også interesse for krigshistorie. Etter nærmere 80 år med fred her i Norden, glemmer vi lett at slikt er et unntak. Det er få tiår siden krigshandlinger som krevde tusenvis av menneskeliv, ble utkjempet enda nærmere oss enn ved Svartehavet – i hvert fall kulturelt.

Balkanisering har i over hundre år vært en betegnelse på fragmentering med uheldige konsekvenser. Den blodige oppløsningen av Jugoslavia etter etniske og religiøse linjer, er det mest konkrete eksemplet.

Kollega Kristian Hagestad har siden studietiden i 1960-årene interessert seg for denne delen av Europa. Han har besøkt Balkan utallige ganger og har fulgt utviklingen der nøye. Nå har han samlet sin kunnskap og sine inntrykk i bokform. Gjennom mer enn 50 korte kapitler får vi innblikk i en sammensatt historie. Saklige beskrivelser og analyser krydres med personlige opplevelser.

Første del av boka handler om Josip Titos (1892–1980) Jugoslavia, «Landet som var», og utviklingen mot borgerkrigene i 1990-årene. De ledet til sju nye nasjoner, Bosnia-Hercegovina, Kosovo, Kroatia, Montenegro,

Nord-Makedonia, Serbia og Slovenia, som beskrives hver for seg i egne kapitler.

Det er vanskelig å forstå bakgrunnen for konfliktene som fikk slike tragiske følger. Fellesnevneren her, som så mange andre steder, ligger åpenbart i fortiden. Slaget på Kosovosletta i 1389 kaster skygger mer enn 600 år senere. Hagestad forsøker å forklare og balansere de mange etniske spenningene som fortsatt eksisterer. Begrepet *Jugoland* var ukjent for meg, men er åpenbart et uttrykk for nostalgis kraft og lengselen etter «de gode, gamle dager». For god hukommelse kan være et problem for enkeltpersoner, men blir lett en ulykke for nasjoner.

Andre del av boka handler om båndene mellom Norge og Jugoslavia. De båndene er mange og lange. Sprangene er store fra fortellingen om jugoslaviske krigsfanger som arbeidet på *Blodveien* og etterkrigstidens norske utenrikspolitikk, medisinske behandlingsreiser til Igalo og Telenors internasjonale aktiviteter. Legeforeningens menneskerettighetsutvalg, som ble opprettet i 1991, har tatt flere initiativer til samarbeid og forsoning mellom legeorganisasjoner i de nye landene på Balkan. Den stort sett ukjente fortellingen om dette er i seg selv en viktig del av boka.

Til sammen utgjør de over 300 sidene en mosaikk. Slik skapes et bilde av et spennende, kontrastfylt område som med dagens kommunikasjoner og reisevaner nesten kan kalles vårt nabolag. At bildet ikke framstår sylskarpt, er neppe Kristian Hagestads skyld. Dette er og forblir en komplisert og til dels uforståelig del av Europa. Selv skulle jeg ønske meg faktaruter og mer detaljerte kart over hver av de sju, nye nasjonene. Kanskje en tidslinje over de viktigste hendelsene i Jugoslavias historie også ville vært oppklarende for å forstå sammenhengene.

Men du verden så mye nytt jeg lærte av denne boka. Det er utrolig hva man ikke vet.

Magne Nylenna
magne@nylenna.no

Magne Nylenna er professor emeritus i samfunnsmedisin ved Universitetet i Oslo og redaktør av Michael.